

तत्कृतम् M. 7, 197. 104. नाबुध्यत च तं जनाः sie wurden ihn nicht gewahr, merkten nicht, dass er es war, MBh. 1, 5148. 6024. 3, 2396. 3051. तात बुद्ध्यापि (बुद्ध्यामि ed. Calc.) तत्सर्वं बुध्यस्व बलमात्मनः 4, 965. न भ्रात्रं बुध्यते शब्दम् 14, 669. TATTVAS. 14. DRAUP. 6, 15. HARIV. 916. R. 2, 66, 6. अबुध्यत सुते दशरथस्य तम् erkannte ihn als 90, 5. R. GORR. 2, 8, 30. 119, 32. 6, 93, 17. न बुध्यते धनभोगान्न सौख्यम् inne werden, kennen Spr. 2645. KATHAS. 33, 39. Som. NALA 97. BHAG. P. 2, 5, 8. बुद्ध्या बुध्येन वा बुध्येदयम् MBh. 2, 2506. 3, 557. तच्च बुध्यन्ति पण्डिताः wissen 12, 5175. बुबुधे R. 2, 1, 28. अयि लङ्कितमधानं बुबुधे न RAGH. 1, 47. बुबुधे विकृतेति ताम् 12, 39. Som. NALA 98. BHAG. P. 4, 27, 3. BRAHMA-P. in LA. 53, 12. अबोधयि KATHAS. 32, 149. 167. 39, 192. BHATT. 6, 32. 13, 100. अबुद्धाः 1, 18. नाबुद्ध कल्पद्रुमतो विरूप्य ज्ञातं तमात्मन्यसिपत्तवत्तम् RAGH. 14, 48. अभो-त्स्यत BHATT. 21, 16. भुत्सीधम् 7, 100. न बुबोध कृतं सूतम् DRAUP. 8, 25. BRAHMA-P. in LA. 53, 14. बुद्धा च सर्वे तन्नेन परराजचिकीर्षितम् M. 7, 68. 8, 24. R. 1, 4, 9. R. GORR. 1, 63, 14. 5, 44, 12. Spr. 2712. VID. 157. 178. 328. KATHAS. 37, 181. 39, 168. 172. 43, 139. HIT. ed. JOHNS. 1213. pass.: पटुं सत्यवादिवं कथोपयोगेन बुध्यते Spr. 1676. 463, v. l. CRUT. 1. KATHAS. 41, 14. — 3) ansehen, halten für: तानि वर्षाण्यतीतानि बुबोधैकमर्क्यथा R. GORR. 1, 63, 13. तां रात्रिमबुध्यतां क्षोपमाम् KATHAS. 2, 73. — 4) so v. a. das caus.: बोधामसि वा कर्ष्यश्च युजैर्बोधा न स्तोमम् RV. 7, 21, 1. Mög-lich ist aber auch die Auffassung wir beweisen unsere Aufmerksamkeit für dich durch Opfer. — 5) बुद्ध (बुधित) a) erwacht, zum vollen Be-wusstsein gelangt, erleuchtet, klug, weise TRIK. 3, 3, 219. H. an. 2, 243. MED. dh. 10. MBh. 12, 8322. 9034. 10517. 11326. 11487. 11687. 11805. Verz. d. B. H. No. 614. 626. 633. Verz. d. Oxf. H. 92, a, N. 2. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 108 (wo बुद्ध vor मुक्त ausgefallen ist). Gegens. मूढ KUMĀRAS. 6, 55. बुद्धानामेष निश्चयः BRĀHMAN. 2, 27 (बुद्धानाम् MBh. 1, 6170). अ० (s. auch bes.) KAP. 1, 45. Vgl. बुद्ध. — b) kennen gelernt, erkannt P. 3, 2, 188. AK. 3, 2, 57. TRIK. 3, 3, 219. H. 1496. an. 2, 243. MED. dh. 10. येन सर्व-मिदं बुद्धम् MBh. 12, 9667. राज्ञो बुद्धः von den Fürsten gekannt Schol. zu P. 2, 2, 12. 3, 67. 3, 2, 188. अ० unbemerkt ÇĀṆKH. Br. 26, 3. R. 5, 44, 13. u. Erkenntnis Buāg. P. 1, 3, 22 (ed. Bomb. बुद्धि). In der adj. Bed. auch बु-धित AK. 3, 2, 57. H. 1496. MED. dh. 10. KATHAS. 44, 67 (wohl fehlerhaft, wie schon das Metrum zeigt).

— caus. act. P. 1, 3, 86. VOP. 22, 2. in der älteren Spr. partic. med. बुबुधानैः; erwecken; aufmerksam machen, Jmds Aufmerksamkeit auf sich lenken; Jmd zur Besinnung —, zur Vernunft bringen; belehren, Jmd Etwas zu wissen thun, mittheilen (mit dopp. acc.) RV. 1, 103, 7. 113, 8. 161, 13. अग्निं स्तोमेन बोधय समिधानः 5, 14, 1. 79, 1. द्यिक्रा नमसा बो-धयन्तः 7, 44, 2. द्यिक्रावाणां बुबुधानो अग्निमुप ब्रुवे 3, 7, 79, 1. 8, 44, 1. TS. 1, 4, 3, 1. 5, 2, 3, 6. यथा व्याघ्रं सुप्तं बोधयति 4, 10, 5. AV. 20, 127, 11. ÇAT. Br. 10, 5, 3, 12. तं पाणिनापेयं बोधयं चकार 14, 5, 4, 15. MBh. 1, 5959. HARIV. 5964. R. 2, 14, 45. fgg. 97, 4. R. GORR. 2, 11, 17. 12, 19. 22. 6, 37, 49. Spr. 2093. 2399. RAGH. 3, 75. 12, 81. KATHAS. 12, 115. BHAG. P. 2, 10, 22. अ-बूधत (so mit den Scholl. zu lesen) कस्मान्माम् BHATT. 13, 5. अबोधयि-त pass. ÇAT. 9, 24 (es ist समबोधो० st. समबोधो० zu lesen, wie aus den Scholien zu ersehen ist und wie schon BENFEY verbessert hat). बोधयति पद्मम् erwecken so v. a. zum Aufblühen bringen P. 1, 3, 86, Sch. HARIV.

8428. ÇĀK. 124. Spr. 1686. न शेकुस्ते नृपं बोधयितुं सुताः zur Vernunft bringen KATHAS. 39, 234. 40, 24. 32. DAÇAK. in BENF. Chr. 194, 14. यद्य-तिक्तात्तमुत्त्वणं कर्ता वा स्वयं बुध्येताभ्यो वा बोधयेत (med.) oder ein Anderer ihn darauf aufmerksam macht, erinnert, mahnt ÇĀṆKH. Br. 26, 5. बोधयतः परस्परम् BHAG. 10, 9. MBh. 1, 5785. Spr. 1767. 1989. ÇĀK. 76. KATHAS. 1, 58, 9. 54, 13, 44. 28, 148. 30, 53. 37, 115. 40, 67. 49, 232. MĀRK. P. 26, 3. RĀGA-TAR. 3, 106. 6, 14. ÇUK. in LA. 42, 2. न्याशब्दं प्रति बोधिता auf-merksam gemacht auf R. 1, 28, 6 (vgl. 29, 6 GORR.). प्रभातवेलां प्रति बो-ध्यमानः (so ist zu trennen) 38. बोधयति धर्मं देवदत्तम् lehren P. 1, 4, 52. Sch. VOP. 3, 5. नैनं बोधयति मरुद्भयम् zu wissen thun MBh. 2, 2506. 3, 12774. Spr. 3892. KATHAS. 27, 38. 37, 228. 42, 96. 43, 210. 44, 159. RĀGA-TAR. 3, 474. Inschr. in Journ. of the Am. Or. S. 6, 539, 6. 7, 27, 4. 32, 3. इतिहासपुराणेषु बोधिताः unterrichtet MBh. 1, 4356. H. an. 2, 243. बा-धितमर्थं वेदो ऽपि न बोधयति bewirken, dass man versteht, begreiftlich machen, zum Verständniss bringen Schol. zu KAP. 1, 9. तं च संकेतितमर्थं बोधयन्ती dem Geiste vorführen SĀH. D. 10, 10. 11, 5. 16, 19. 17, 1. fg. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 104.

— desid. बुभुत्सते P. 1, 2, 10, Sch. kennen zu lernen wünschen act.: स्वर्गतिं बुभुत्सताम् (gen. pl. des partic.) Buāg. P. 8, 24, 50. बुभुत्सत n. das Verlangen zu kennen, Wissensbegierde 1, 5, 40. — Vgl. बुभुत्सा fg.

— desid. vom caus. s. बिबोधयिषु und बुबोधयिषु.

— अनु (बुध्यते) 1) erwachen MBh. 1, 5024. — 2) gewahr werden, merken auf, inne werden, erfahren: यस्य वीर्यं प्रथमस्यानुबुद्धम् AV. 4, 24, 6. 10, 1, 19. अन्वेनं प्रज्ञा अनु प्रज्ञापतिर्बुध्यते 9, 1, 24. ददामीत्येव ब्रूयादनु चैनामनुत्सत 12, 4, 1. ÇAT. Br. 1, 8, 3, 20. सर्वो हि कृतमनुबुध्यते 2, 2, 3, 17. 3, 4, 7. 9, 5, 3, 20. AIT. Br. 7, 27. TS. 7, 1, 3, 8. तस्माच्छ्रेष्ठमापत्तं प्रथमेनै-वानुबुध्यते TBH. 2, 3, 4, 3. तद्धोमये देवासुरा अनुबुद्धिरे vernahmen KHĀND. UP. 8, 7, 2. अथ वाप्यनुबुध्येत नृपो ऽस्माकं चिकीर्षितम् MBh. 3, 14799. 1, 5706. एतन्मांसस्य मांसत्वमनुबुध्यस्व 13, 5714. समुत्पन्नं भयं धारं बोद्ध-व्यं नानुबुध्येत R. 3, 37, 2. denken an, bedacht sein auf: नान्वबुध्यत सं-सुप्तमुत्तमं स्वे वृकादरम् MBh. 1, 4774. स तु कामपरीतात्मा तं शापं ना-न्वबुध्यत 4874. R. 4, 28, 10. — caus. zu wissen thun RAGH. 8, 74. Jmd an Etwas denken lassen, erinnern ÇĀK. 4, 16. — Vgl. अनुबोध.

— अत्र (बुध्यते) gewahr werden, inne werden, bemerken, erkennen: यथाधोरात्रानर्थान्विगीतान्नावबुध्यते M. 8, 53. सुप्ताव रेतो ऽस्य स च त-न्नावबुध्यत (so verbesserte WESTERGAARD und so liest ed. Bomb.) MBh. 1, 5081. 3, 12994. 12, 877. त्वक्स्पर्शं नावबुध्यते 14, 668. Spr. 1411. 4358. R. 2, 7, 13 (6, 11 GORR.). 36, 17 (तन्नावबुध्यत mit der ed. Bomb. zu le- sen). 74, 10. 6, 93, 16. 102, 8. PRAB. 102, 11. PANĀT. 188, 21. 199, 2. ना-वबुध्यसि MBh. 6, 2921. HARIV. 10383. अबोधत्स्पते MBh. 3, 1363. अवा-बुद्ध BHATT. 13, 101. अबुद्धवान् MBh. 4, 449. R. 2, 73, 4 (73, 16 GORR.). अबुद्धो 5, 90, 26. pass.: येनावबुध्यते तन्नं प्रकृतेः पुरुषस्य च Buāg. P. 3, 32, 31. तत्र मे कौशलं सर्वमवबुद्धम् MBh. 4, 69. — नहि धर्मं परं ज्ञातु नावबुध्येत पार्थिवः kennen 2, 1371. यदि कुमारीपुरप्रवेशमनुयायं नावबु-ध्यसे DAÇAK. in BENF. Chr. 197, 16. fg. begreifen: अधीत्यावबुध्य च । त्र-यीं साङ्गापनिषदं यावदर्थं यथाबलम् ॥ Buāg. P. 7, 12, 13. — caus. 1) wecken: किमर्थं नावबोधितः MBh. 3, 16812. RAGH. 12, 23. — 2) Jmd auf-merksam machen, erinnern: प्रागेव विडोरे वेदं तेनास्मानवबोधयत् MBh.